

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע
בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להצטרות
לע"ג וכו' לב,
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com
או בטל'
0527129867

דברי השירה

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'דברי שיר' ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

חג הסוכות - פרשת וזאת הברכה - שמחת תורה

להרחיק את האתרוג מהלולב, שם כתב 'אבל ה"ר מנחם מרקנ"ט כתב צריך לסמוך האתרוג עם שאר המינים שלא להפרידה מן הבנין, וסוד זה נגלה אלי בחלום בליל יום טוב הראשון של חג הסוכות בהתאכסן אצלי חסיד אחד אשכנזי שמו הרב ר' יצחק, ראיתי בחלום שהיה כותב השם ביו"ד ה"א והיה מרחיק הה"א אחרונה מן השלש אותיות הראשונות, ואמרתי לו מה זה עשית והשיב כך נוהגים במקומינו ואני מחיתי בו וכתבתי אותו שלם ואשתומם על המראה ואין מבין, למחר בעת נטילת לולב ראיתי שלא היה מנענע רק הלולב ומינוי בלא אתרוג והבנתי פתרון חלומי וחזר בו'.

מבואר כאן סודות גדולים שד' המינים מרמז לשם הוי"ה ברוך הוא. וידועים דברי המדרש (ויקרא ל' - ו"ב) שהד' מינים רומז לעם ישראל, שאתרוג יש בו טעם וריח וזה כנגד הצדיקים שיש בהם תורה ומעשים טובים, והדס ריח ולא טעם וזה כנגד מי שיש בו מעשים טובים ולא תורה, ולולב שהוא כפות תמרים טעם ולא ריח וזה כנגד מי שיש בו תורה ולא מעשים טובים, וערבות אין בהן טעם ולא ריח וזה כנגד מי שאין בו לא תורה ולא מעשים טובים, שאומר הקב"ה שיהיו כולם אגודה אחת ויבואו אלו ויכפרו על אלו.

וגם בישיבה בסוכה מצינו רמזים וסודות גדולים, וכמו שהביא הבאר היטב (סימן תרל"ט) 'כתב מהר"ו בתשובה, המקיים מצות סוכה כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, סוכה דומה לב' [שיש לו ג' דפנות], והעולם דומה לב', והתורה מתחילה בב' [בראשית], וכיון דסוכה מרמז לתורה משר"ה שיעור גבהה כ' דהיינו ק"ך טפחים כנגד שלושה פעמים מ"ם יום שנתנה בו התורה, ושני חייו של משה רבנו ע"ה, ורחבה שבעה [טפחים] כנגד שבעה רקיעים'.

.....

סדר החגים בזה אחר זה

יש דיוק נפלא בדברי חז"ל על סדר המועדים בחודש תשרי, שעל ראש השנה כתוב 'בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון' דהיינו שעוברים לפניו, ועל יום כיפור הרי כתוב בפסוק 'לפני ה' תטהרו' דהיינו שעומדים לפני ה' שמטהר אותנו, וחג הסוכות אנחנו כבר יושבים בצילא דמהינותא שזה כביכול הבית של הקב"ה, ובשמחת תורה מגיעים לדרגה שאנחנו רוקדים לפני הקב"ה עם התורה.

וידועים דברי הגר"א שביאר מה שכתוב בתהילים (ע"ו - ג') 'ויהי בשלם סכו ומעונתו בציון', שכל המצוות מקיימים עם חלק מהאיברים, לדוגמא מצות תפילין מקיימים עם הראש והיד, אבל יש רק שתי מצוות שמקיימים עם כל הגוף, מצות ישיבה בסוכה ומצות ישוב ארץ ישראל, שבמצוות אלו כל הגוף נמצא בתוך מעשה המצוה, וזה מרומז בפסוק, 'ויהי בשלם' - איזה מצוה מקיימים בשלימות עם כל הגוף?, 'סוכה ומעונתו בציון' דהיינו סוכה וישוב ארץ ישראל.

.....

הסיבה שחובטים בערבות בהושענא רבא

העולם נוהג לומר ב' טעמים מדוע חובטים בהושענא רבא עם הערבות דוקא ולא עם שאר הד' מינים.

הטעם הראשון, כיון שהערבות זה כנגד מי שאין בו לא טעם ולא ריח, דהיינו העמי הארצות, ובחג הסוכות חיברנו אותם לאגודה אחד עם הצדיקים והתלמידי חכמים, והיה מקום לחשוב שבאמת זה המקום שלהם, והעמי הארצות כמו הצדיקים, ולכן חובטים בערבות, ללמד

השמחה בעבודת ה' זהו השורש לקיום המצוות

יש לשאול, מדוע לאחר ימי הדין הגדולים מגיע חג הסוכות שזהו זמן שמחתנו, ויותר מתאים היה אם לאחר שחזרנו בתשובה וקיבלנו על עצמינו איך להתקדם ולהשתנות שיהיה חג מתן תורה, או אפילו חג הפסח שבה אנחנו משעבדים את עצמינו להיות עבדים להקב"ה, אבל מדוע דוקא חג סוכות שזהו זמן שמחה נקבע מיד אחרי ימי הדין.

ושמעתי מראשי ישיבת פוניבז' מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א שביאר באופן נפלא, שהרי בפרשת התוכחה (בפרשת כי תבוא) לאחר שמשה רבינו מוכיח את עם ישראל ואומר להם את כל הקללות, כתוב שכל זה יבוא - "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב", ולכאורה יש לתמוה הרי יש עבירות הרבה יותר חמורות מחסרון שמחה, כמו רציחה וניאוף או עבודה זרה, ומדוע כל הקללות יבאו דוקא עבור חסרון בשמחה בעבודת ה'. וביארו חכמי המוסר ז"ל משל למה הדבר דומה לאחד שבא לדרוש אצל הרופא על כאבים שיש לו בכל חלקי הגוף, ברגליים ובידיים ובעיניים וכו', שהתפקיד של הרופא למצוא את הסיבה והשורש לכל הכאבים, אם מפני איזה דלקת או ווירוס שיש לחולה, וכשירפא את השורש שוב ממילא כולו יתרפא, וכך הוא ענין חסרון השמחה בעבודת ה', שמי שחסר לו השמחה ממילא לאט לאט הוא יפרוק מעליו עול מצוות לגמרי רח"ל, ולכן הזהירה התורה שכל הקללות יבואו מפני חסרון השמחה, שזה השורש לכל החטאים והמעשים המגונים, ומאיידך מי שיש לו שמחה בעבודת ה', זה יהיה הגורם שיביא את האדם לקיים את כל המצוות ולהתקדם בעבודת ה' לדרגות גבוהות. ולפי זה מבואר היטב מדוע מיד אחרי ימי הדין נקבע זמן שמחתנו, משום שרק על ידי שנתחזק כעת בשמחה בעבודת ה', זה יתן לנו את הכח להחזיק בכל המדרגות הגבוהות שהיינו, ולקיים ביתר שאת וביתר עוז את הקבלות שקיבלנו על עצמינו, שהשמחה זה השורש והמונע לכל העליה בעבודת ה'.

ושמעתי פעם לבאר על מה שאומרים בתפילה בשבת 'שבענו מטובך', וכי הכוונה שנהיה שבעים מהקוגל וצ'ולנט שאוכלים בשבת, אכן זה מובן על פי מעשה שאירע עם מרן החפץ חיים זצוק"ל שהוא פעל להקים מטבח כשר באחד ממחנה צבאי רוסי, ולאחר תקופה באו לומר לו שאין כל כך תועלת במטבח הכשר, מאחר שהחיילים היהודים הולכים לאכול עם הגויים במטבח הטרף רח"ל לאחר שסיימו לאכול במטבח הכשר, אמר להם החפץ חיים שכנראה אין מספיק אוכל במטבח הכשר, ולכן אותם חיילים בלית ברירה הולכים למטבח הטרף, וכשאמרו לו שיש מספיק אוכל, אמר להם החפץ חיים שכנראה האוכל לא מספיק טעים וצריך לדאוג שהאוכל יהיה יותר משובח וטעים, משום שאם אותם חיילים מחפשים אוכל במקום אחר בהכרח שהם לא מספיק שבעים מהמטבח הכשר, שאם הם היו שבעים מספיק הם לא היו מחפשים במקומות אחרים, ולפ"ז אפשר לבאר שאנחנו מבקשים מהקב"ה 'שבענו מטובך', הכוונה שנהיה שבעים מעבודת ה', שבזה יהיה הסיפוק ושמחה שלנו, ושוב לא יהיה לנו ענין בדברים אחרים, שאם יהיה לנו גישמאק ושמחה בעבודת ה' לא נמשך אלא לעבודת ה'.

.....

רמזים גדולים במצות ד' מינים וסוכה

יש רמזים גדולים מאוד בארבעת המינים, והבית יוסף (סי' תרנ"א) לענין מה שצריך להסמיק בשעה שמנענעים את כל ד' המינים ביחד ולא

שצריך להכיר את המקום האמיתי שלהם, ולא להתחבר אליהם כל השנה.

והטעם השני, כיון שהערבות היו שבוע שלם ליד האתרוג הלולב וההדסים, והם לא למדו מהם, מגיע להם חטבות...., ומשום שמי שנמצא בקרבת הצדיקים ותלמידי חכמים יש עליו תביעה מדוע הוא לא למד ללכת על פי דרכם.

.....

הכוחות העצומים שיש לאדם

בתפילת גשם אומרים על יעקב אבינו 'יחד לב וגל אבן מפי באר מים'. ויש להבין, מדוע הענין של הורדת האבן מפי הבאר קשור ל'יחד לב', הרי זה קשור בכוחות הגוף.

ושמעתי בשם הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר, שבאמת ליעקב אבינו לא היה אמור להיות כח על פי הטבע להוריד את האבן מהבאר, שהרי הוא היה חלש לאחר לימוד של הרבה שנים בבית המדרש של שם ועבר, אמנם הפייט כאן בא ללמד שבאמת זה לא היה נס, אלא מכיון ש'יחד לב', דהיינו שהוא מסר את כל הכוחות לדבר אחד, לגול את האבן, אזי על פי הטבע האדם מגלה כוחות חזקים ביותר שיש בו, ומכאן זה יעקב אבינו הוריד את האבן, ויש בזה מוסר השכל לכל אחד ואחד, שידע שאם הוא רוצה להגיע לדרגות גבוהות ברוחניות והוא מייחד את כל הכוחות לזה הוא בוודאי יצליח.

וכ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל סיפר שכשהיה במחנות בשואה האיומה היו מכריחים אותם לסחוב אבנים ענקיות, וכבר הם היו כולם חולים וחלשים, אבל כיון שהם ידעו שאין ברירה ואם לא יהרגו אותם, הם גילוי עוד כוחות שיש בהם שלא ידעו עליהם.

.....

הטעם שמזכירים בתפילת גשם שמשה רבינו הכה את הסלע

עוד אומרים בתפילת גשם 'על הסלע הך ויצאו מים', והכוונה למשה רבינו שהכה על הסלע ויצאו מים.

ויש להקשות, שהרי היה בזה תביעה על משה רבינו והוא נענש על זה שלא נכנס לארץ ישראל, ואיך כאן כשמזכירים את זכותו של משה רבינו ומבקשים 'בעבורו אל תמנע מים', מזכירים את המקום בו היה תביעה על משה רבינו.

ופעם שמעתי לתרץ, שמובא ב' טעמים לבאר מה הטעם שמשה רבינו כן הכה את הסלע, או מפני שידע משה רבינו שאם הסלע יוצא מים על ידי הדיבור יהיה קטרוג על בני ישראל, ומה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום, קל וחומר שבני ישראל ישמעו לקולו של מקום [עי' רש"י במדבר כ' - ו"ב], או שהיה זה מרוב הענוה של משה רבינו שלא יאמרו שהסלע הוציא מים רק משום שמשה רבינו דיבר, ולכן משה רבינו הכה. והנה לפי ב' הטעמים הללו אע"פ שעדיין היה תביעה על משה רבינו, אך מכל מקום רואים בזה את הצידיקות הגדולה שהיתה למשה רבינו, ולכן מזכירים כאן ענין זה להזכיר את צידקותו של משה רבינו.

.....

מקום קבורת משה רבינו

"וירא ראשית לו כי שם חלקת מחקק ספון" (וזאת הברכה ל"ג - כ"א).

כתב רש"י, ספון אותה חלקה ספונה וטמונה מכל בריה, שנאמר (לקמן ל"ד - ו') ולא ידע איש את קבורתו.

הרלב"ג על הפסוק ולא ידע איש את קבורתו מבאר, שהטעם שלא נודע מקום קבורתו של משה רבינו יש חשש שיטעו הדורות הבאים ויעשו ממנו אלוה ע"ש.

ולכאורה עדיין צריך להבין, מדוע לא נודע מקומו בשביל עם ישראל שיעלו את עצמותיו לארץ ישראל ויהיה קבור בארץ ישראל.

אכן מבואר במדרש רבה (בפרשת ואתחנן סימן ט') שמשה רבינו נקבר בחוץ לארץ כדי שיהיה זכות לכל המתים בחו"ל לכשיקומו בתחיית המתים ויעלו לארץ ישראל בגאולה הקרובה יעווי"ש.

והנה הטעם שזכו שבת גד שמשה רבינו יהיה קבור בחלקם, מובא בשם הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל בספרו יחי ראובן בשם החיד"א, משום ששבת גד ידע מתחילה שמשה רבינו יקבר מעבר לירדן, ולכן הם רצו ששם תהיה נחלתם, וא"כ זה הסיבה שהם קיבלו את הזכות שמשה רבינו יהיה דוקא בחלקם.

וכתב החיד"א שלכן הם זכו לברכה "ברוך מרחיב גד" שאע"פ שלכאורה מקום הקבר ממעט מהחלק, אבל כיון שזה היתה הרצון שלהם, לכן אדרבה הם זכו לברכה של 'ברוך ברחיב גד'.

ומוסיף החיד"א שגד היה בכור לזלפה, וא"כ הוא היה צריך להיות ראש לדגלים, אך שבת יהודה קיבל במקומו להיות ראש לדגלים, ושבת גד שתק ולא רב על זה, ולכן מקום קבורת משה רבינו יהיה בחלקו, וזה מרומז בפסוק במה שכתוב "כי שם חלקת מחוקק ספון", היינו בעבור מה שספן בפיו ששתק ולא מיחה.

ושמעתי בשם הרבי מקאצק זצ"ל שאע"פ שכתוב בפרשת מטות שהם רצו את עבר הירדן מפני המרעה שהיה שם, מכל מקום הסיבה האמיתית הוא כיון שהם רצו את המקום שיקבר משה רבינו, אך כיון שזה היה בחיי משה רבינו הם אמרו טעם אחר מפני המקום מרעה, ולכן בתרגום יונתן שם (ל"ב - ג') מציין שהם רצו את מקום קבורת משה רבינו יעווי"ש, [וכ"כ בספר טעמא דקרא שם].

.....

כל החכמות בעולם נמצא בתורה הקדושה

במדרש בשיר השירים (א' - ט') מובא את מה שכתוב במלכים א' (פרק ג') על שלמה המלך "בגבעון נראה ה' אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלקים שאל מה אתן לך", וכתוב ששלמה המלך לא ביקש לא עושר ולא כבוד אלא חכמה - "ונתת לעבדך לב שמע לשפט את עמך להבין בין טוב לרע כי מי יוכל לשפט את עמך הכבד הזה", ועוד כתוב "וייטב הדבר בעיני ה' כי שאל שלמה את הדבר הזה", ולכן נתן לו הקב"ה גם חכמה וגם עושר וכבוד.

ומובא במדרש בשיר השירים, 'מיד ויקץ שלמה והנה חלום, א"ר יצחק חלום היה עומד על כנו חמור נוהק והוא יודע מה נוהק, צפור מצוץ והוא היה יודע מה מצוץ, מיד ויבא ירושלים ויעמוד לפני ארון ברית ה' ויעל עולות ויעש שלמים ויעש משתה לכל עבדיו, א"ר אלעזר מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה'.

דהיינו שהקב"ה לימד את שלמה המלך בחלום שיחות חיות ועופות, ושלמה המלך עשה על זה סעודה גדולה.

ועל זה כתוב במדרש 'א"ר אלעזר מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה'.

אך צריך ביאור, שהרי שיחות חיות ועופות לכאורה אין זה נחשב כדברי תורה, אלא דברי חכמה בעלמא, ואיך נלמד מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה.

ושמעתי לבאר בזה, שבאמת אין הכוונה שהקב"ה לימד את שלמה המלך כפשוטו שיחות חיות ועופות, אלא הקב"ה לימד את שלמה המלך את כל התורה הקדושה, אלא שכל החכמות שבעולם הכל נמצא בתורה הקדושה, וגם שיחות חיות ועופות אפשר ללמוד מהתורה [ובמדרש במקר"א מבוא ששלמה המלך ידע על כל מין ומין של זרעים היכן לשתול אותו ובאיזה צורה, וכל זה הגיע רק מהתורה הקדושה], וכמבואר בחז"ל 'הסתכל באורייתא וברא עלמא', וא"כ הסעודה שעשה שלמה המלך היה על לימוד התורה, ומזה לומדים לכל סיום שעושים בלימוד תורה.

ומסופר על הגר"א זצ"ל שבעת שסיים את שיר השירים הוא אמר שעל ידי הלימוד בשיר השירים הוא הבין את חכמת המוזיקה.

ועל מרן החזון איש זצ"ל מסופר שפעם צייר לרופאים איך לנתח חולה מסויים, והרי החזון"א לא למד רפואה, אלא הכל בא מהתורה הקדושה.

ויהי רצון שנזכה לנצל הימים האלו כראוי, ונדבק בתורה הקדושה ולשמוח בה, ונזכה לעלות לרגל עוד השנה ברחמים גדולים, אמן.

לעילוי נשמת אשת חבר לראש ישיבת פוניב' מרן הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל
הרבנית הניה רחל אדלשטיין ע"ה בת רבי יהושע זליג דיסקין זצ"ל
נלב"ע ערב סוכות תשס"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אשת חבר למרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל
הרבנית בת-שבע אסתר קניבסקי ע"ה בת מרן רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל
נלב"ע י"ז תשרי תשע"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת ראש ישיבת פוניב' מרן הגאון הגדול רבי ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין זצוק"ל
נלב"ע י' סיון תשפ"ג ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת בעל ה'חוט שני' מרן הגאון רבינו שרמיהו יוסף נסים בן רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל
נלב"ע כ"ג תשרי תש"פ ת.נ.צ.ב.ה.